

ניתן לצפות בשיעורים נוספים באתר של
מכון מאיר בכתובת: www.meirtv.co.il

בין העליות...

עיון בפרשת השבוע על פי ה"הכתב והקבלה"

1. רש"י שמות כ"א, ו'
ועזלו לעולם – עד היוכל.

2. הכתב והקבלה שמות כ"א, ו'

ועבדו לעולם. עיקר שרש עלם הונח לדעתי על כל דבר שהוא במעמד העלי' והגבהות ממטה למעלה, ועיקר יסודו שתי אותיות על, שהוראתו דבר העומד למעלה, ... ונקרא כן מעמד הנעורים שאז האדם במעמד העליה, לעלות ולהתפשט בשטח גופניו מיום אל יום. וכן הבריאה בכללה הנמצאת בפועל לעינינו דרך כלל נקראת עולם, ... וגם מזה מענין העלי', כי כל הנבראים שבזה העולם יתקו תמיד ממדרגת קטנותם אל מדרגה יותר ממנה, כי הדי' יסודות פושטות צורתן העצמית ולובשות צורות הדומם, הדומם פושט צורתו ויתעלה ולובש צורות העומת, והעומת שתכלית מציאותו להיותו מזון לכל חי הנה הוא פושט צורתו הקטנה הצומחות ויתעלה אל מדרגה יותר עליונה וחשובה להיות חלק ואבר מן החי, והבעי' בהיותו מאכל לאדם פושט צורתו הפחותה ומתעלה להתלבש בצורת הבשר והדם שבאדם, ובאדם לובש צורת הזרע בעת אשר שלט האדם באדם להוליד ונעשה אדם. הנה נראה בעליל שתכלית כל הברואים איננה להיות עומדים בעינים שהיו בו בעת מציאותם, אבל תמיד יתבטלו מציאותם הפחותה במדרגה ויתעלו אל מדרגה יותר עליונה וחשובה, ולכן נקראת הבריאה בכללה עולם ע"ש העלי' והתעלות המכוון בו מאת הבורא ית' לא לדרת מטה אף לא להשאיר במעמדם (הפך ברואי מעלה שנקראים עומדים כמי' ונתתי לך מהלכים בין העומדים), (דומה לזה במכודרשב"י (פקודי רנ"ח ב') האי עלמא עולם אקרי, עולם סליקא, דסליק עלמא תתאה לגבי עלמא עלאה) והונח שם עולם על הנצחיות, מעתה ועד עולם, כי הוא ההתעלות האמיתית והחשיבות שאין למעלה ממנו אל מי שזוכה אלי', ולזה הונח על שנת היובל עולם, כי בשנת היובל יתעלה ויתרומם כל פחות המדרגה אל מעלתו הראשונה, העבד שוה בו לאדונו, השפחה לגברתה, הנושה לאשר נושה בו, כולם שוים במדרגה אחת מעליתית, והתעלות אחת לכולם. ... ודע דרש"פ פעל משרש עלם שהוראתו מחוסר הידיעה, כמו ונעלם דבר מעיני הקהל, ... וטעם נעלם שנעשה הדבר מסולק מן ההכרה והידיעה.

3. הכתב והקבלה שמות כ"ג, י"ב

וינפש. ... וני'ל כי שם נפש שהונח על חלק הרוחני שבאדם, עיקר שרשו שתי אותיות פש, שהונח ע"ד המתפשט בעצמותו ומתרבה בכמותו, ... וע"ש התפשטות שיש בהוראת מלה זו הונח שם נפש על חלק הרוחני, כי מטבע הנפש שאין גבול לכל כחות הרוחניות הנטועות בה, אבל יתפשטו התפשטות מחשבי ושכלי עד למאד, ולא יספיקו כל הענינים הארציים להשיביע חפץ הנפש הפנימי המתאוה להם, הן הכחות שישימושו לטובה הן להפוכו, עד"מ בכח הזריזות שבנפש האדם, הזריז להגות בתורה וחכמה יעמוד יום ולילה להרבות ולאסוף תמיד יותר חכמה ודעת, ובכל מה שאסף לא תאמר נפשו הון ודי לי, אבל תתאוה תמיד ללמוד ולדעת עוד, וכשיודע לו מחכמה ודעת שלזולתו כי רבה היא תתאוה הנפש להשתנות אליו ותתדרו לרדוף אחר מעלתו זאת ולהשיגה, ואם ישמש בכח הזריזות לאסוף הון ונכסים נפשו לא תשבע לעולם ממה שהשיגה, כמאמרם אין אדם מת וחצי תאותו בידו, ולעולם לא יסקוט החפץ הפנימי מלהתאות עוד יותר, וכן לענין הכבוד המדומה, ההדיוט הרודף אחר הכבוד יבקש להיות שר, נעשה שר מבקש להיות מושל, השיג גם זה מבקש להיות מלך, וכן הוא טבע הנפש בכל כחות רוחניותיו שיוכלו להתפשט עד מאד בלי מעצור וגבול, וע"ש כח התפשטותה הונח עלי' שם נפש לשון התפשטות, ... ומזה הונח על המנוחה והמרגוע לשון נפיש, כי העבד בזמן עבודתו כל כחות נפשו מצומצמים בחבלי השעבוד, וכל רעיונותיו מוגבלים, לא תוכלנה להפרד ולהסיה דעתו לדבר אחר רק להשלמת עבודתו השגחתו מכוונת, והוא דבר המייגע את האדם ותקצר נפשו מאד, אמנם בהפרק עול' העבודה מעל שכמו ויצא מרגוע ומנוחה, נפשו חוזרת אל טבעה הראשון להתפשט בכחותיו ולהתשוטט ברעיונים שונים זה מזה, וזהו העונג ושעשועי הנפש, וע"ש התרחבות והתפשטות הנמצא בנפש בעת המרגוע והמנוחה הונח שם נפיש.

4. עין אי"ה ברכות א', ה', מ"א

יסוד עבודת ה' הטהורה היא מטבעת באדם החפץ הפנימי להיות תמיד הולך ומשתלם ולהכיר באמת שתכלית ההצלחה היא רק בהיות האדם תמיד קשור בחפץ של הוספת שלימות. כי הלא תכלית החיים היא קרבת אלוהות והוא ית' אין סוג לשלמות, ע"כ כל

מעלת האדם הוא שבכל עת יוסיף מעלה בקרבתו אל השם ית', וזאת השאיפה שאין לה תכלית ולעולם לא יוכל האדם לומר בזה די. כי כל מעלה שיעלה בהשלימות האמיתית תעוררה לדעת איך לקנות עוד כמה מעלות הסמוכות לה. ומתוך השאיפה של עבודת ד' יכיר שאין תכלית ההצלחה להאדם לומר שהשיג כל השלמות הראויה לו להשיגה כ"א שהוא תמיד שוקק להוסיף שלימות. ע"כ יוסיף באמת העובד האמיתי מעלות יקרות דבר יום ביומו, וזוה האדם מתרומם לתכליתו האמיתי ונשכר בשתים, במה שמוסיף תמיד מעלה ועוד שממילא הוא נשמר מירידה ופחיתות, שמאחר שבקרבו בוערת תשוקה פנימית להוסיף יתרון ודאי משמרתו תשוקה קרושה זאת מרדת אל שחת הפחיתות באבדת המוסר והמעלות. ... אבל כדי שיהי' טבוע באדם חשק בקשת הוספת מעלה, שם השם ית' בטבע נפש האדם שאל יסתפק בשום קנין ואפי' בקנינים המדומים עינו לא תשבע עושר, וכל מה שיתרבה עשרו יתרבו מחסריו ומזה יהי' נח להשכיל שימצא את כל תעודתו רק בתשוקה של הוספת יתרון ומעלה.

5. עין אי"ה שבת ב', ט', פ"ח

שתי תכונות רצוניות ישנן בנפש האדם שבהן הוא מוצא קורת רוח אם ימלאו, ובהעדרן, וק"ו בהפכן, ימצא את עומק הצער, הכל לפי גודל המדה של ההעדר ושל ההיפוך. המדה האחת היא ההרחבה. חפץ האדם להתרחב, להרחיב לבבו, לפשט את עצמיותו להגדיל מאווי, לשאול ולבקש גבוה וגבוה מעל גבוה, להתרחב בלא מיצרים בדרישותיו ובציוריו. כשתנתן לו החופשה של ההרחבה המשוחררת הרי הוא מרוצה, גדול בעיניו, נשא ומאושר בתוכיותו. כשתדריכהו ההגבלה, הלוחצת אותו במיצרים, ימצא את עצמו אסור וכלוא, נכא ושחת, אין הלך לנפשו, ולא מרחב ללבבו, אוריו נחשכים ושיביבי דועכים, וכולו נמוג ומדוכדך.

המדה השניה היא ההתאמה, ההרמוניה. כשהמבוקשים וההרגשים, כשהענינים הסביביים, והמקושרים עמו מתאימים הם לערכי חייו הפנימיים, הרי הוא חש נעימות ועדנים בקרבו. ... להפך כאשר הנפגשים הנם תוכנים מסובכים, הפוכים ונסתרים, אז באים המכאובים המקדיחים, המרירות המתוארה בכל פרטי בלהותיה, בכל מיני גיהנם שולטים להאדיב ולהכאיב נפש, בשר ורוח.